

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

30 martie 2023*

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Articolul 47 al doilea paragraf și articolul 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul la un proces echitabil – Dreptul la prezumția de nevinovăție – Expunerea cadrului factual într-o cerere de decizie preliminară în materie penală – Stabilirea materialității anumitor fapte pentru a putea adresa Curții o cerere de decizie preliminară admisibilă – Respectarea garanțiilor procedurale prevăzute de dreptul național pentru hotărârile pe fond”

În cauza C-269/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria), prin decizia din 21 aprilie 2022, primită de Curte la 21 aprilie 2022, în procedura

IP,

DD,

ZI,

SS,

HYA,

cu participarea:

Spetsializirana prokuratura,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul M. Safjan (raportor), președinte de cameră, domnii N. Piçarra și N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: bulgara.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru IP, de H. Georgiev, avocat;
- pentru guvernul elen, de K. Boskovits, A. Magrippi și E. Tsaousi, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de F. Ronkes Agerbeek, M. Wasmeier și I. Zaloguin, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 267 TFUE, precum și a articolului 47 al doilea paragraf și a articolului 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale privindu-i pe IP, DD, ZI, SS și HYA pentru participarea lor la un grup infracțional organizat.

Cadrul juridic

Dreptul bulgar

- 3 Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede că orice hotărâre pe fond în materie penală trebuie pronunțată cu respectarea mai multor garanții procedurale. În special, articolele 247-253 din acest cod impun aducerea unei acuzații regulamentare de către procuror, în timp ce articolele 271-310 din codul menționat prevăd că toate probele trebuie colectate cu participarea apărării, că părțile trebuie să fie audiate, ultimul cuvânt trebuind să fie dat inculpatului, iar hotărârea trebuie pronunțată după o deliberare secretă.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 4 La 19 iunie 2020, Spetsializirana prokuratura (Parchetul Specializat, Bulgaria) i-a acuzat pe IP, DD, ZI, SS și HYA că au participat la un grup infracțional organizat care, în scopul îmbogățirii, urmărea să transporte prin frontierele bulgare resortisanți ai unor țări terțe și să îi ajute în mod ilegal să traverseze teritoriul bulgar, precum și să primească sau să dea mită în legătură cu această activitate. Printre acuzați figurează trei agenți ai poliției de frontieră a aeroportului din Sofia (Bulgaria).
- 5 Parchetul Specializat afirmă că resortisanții țărilor terțe în cauză locuiau în Cipru deținând vize de student și călătoreau cu avionul din Cipru cu destinația Bulgaria. Potrivit acestuia, cei trei agenți ai poliției de frontieră efectuau controale la sosirea acelor resortisanților pe aeroportul din Sofia și

autorizau intrarea lor cu încălcarea obligațiilor lor profesionale și în special a obligațiilor care decurg din Regulamentul (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2016 cu privire la Codul Uniunii privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul frontierelor Schengen) (JO 2016, L 77, p. 1).

- 6 Instanța de trimitere explică faptul că nu a stabilit încă dacă afirmațiile Parchetului Specializat sunt susținute de înscrisurile din dosar. Chiar dacă există un anumit grad de probabilitate ca aceste afirmații să fie întemeiate, instanța menționată consideră că, după ce a obținut elementele de probă, trebuie să asculte părțile și să determine cadrul factual pentru a putea stabili dacă, astfel cum susține Parchetul Specializat, Regulamentul 2016/399 este susceptibil să fi fost încălcat. În ipoteza în care ar concluziona, în urma acestei examinări, în sensul aplicabilității acestui regulament, instanța de trimitere consideră că ar putea atunci să solicite Curții în mod util să se pronunțe cu privire la interpretarea dispozițiilor regulamentului menționat și ale Tratatului FUE.
- 7 Cu toate acestea, fiind preocupată de faptul că, în cazul în care ar adresa o cerere de decizie preliminară Curții după ce a stabilit astfel cadrul factual, aceasta ar trebui, în temeiul dreptului bulgar, să se desesizeze, sub sancțiunea anulării deciziei sale care urma să se pronunțe pe fond, instanța de trimitere a adresat Curții o întrebare preliminară (cauza C-609/21) prin care urmărea în esență să se stabilească dacă dreptul Uniunii se opune unei astfel de norme naționale.
- 8 Prin Ordonanța din 25 martie 2022, IP și alții (Stabilirea materialității faptelor din litigiul principal) (C-609/21, nepublicată, EU:C:2022:232), Curtea a hotărât că articolul 267 TFUE și articolul 94 primul paragraf litera (a) din Regulamentul de procedură al Curții, citite în lumina articolului 4 alineatul (3) TUE și a articolului 47 al doilea paragraf din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei norme naționale care impune instanțelor care statuează în materie penală, atunci când acestea se pronunță asupra situației de fapt în cadrul unei cereri de decizie preliminară adresate Curții, să se desesizeze, sub sancțiunea anulării deciziei care urmează să fie pronunțată pe fond. Curtea a adăugat că o asemenea normă trebuie înlăturată de aceste instanțe, precum și de orice organ abilitat să o aplice.
- 9 În urma acestei ordonanțe a Curții, instanța de trimitere ridică problema dacă, stabilind în cadrul unei cereri de decizie preliminară adresate Curții că persoana acuzată a săvârșit anumite acte, încalcă dreptul la prezumția de nevinovăție prevăzut la articolul 48 alineatul (1) din cartă și dacă decizia sa de a interveni pe fond în urma răspunsului Curții ar putea încălca dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 47 al doilea paragraf din cartă.
- 10 Instanța de trimitere, arătând totodată că dreptul la prezumția de nevinovăție și cel la un proces echitabil, consacrate în aceste dispoziții ale cartei, corespund drepturilor identice prevăzute la articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), explică faptul că întrebările sale sunt întemeiate în special pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la acest articol 6, jurisprudență pe care trebuie să o respecte ca urmare a faptului că Republica Bulgaria este parte la CEDO. Din această jurisprudență ar reieși că se aduce atingere acestor două drepturi atunci când, pronunțându-se asupra altor chestiuni decât fondul, în special chestiuni de procedură, o instanță se pronunță sau exprimă un aviz prealabil sau o idee preconcepută cu privire la fond.
- 11 Instanța de trimitere precizează însă că, pentru a stabili faptele pe care le consideră indispensabile pentru a adresa o cerere de decizie preliminară admisibilă, intenționează să aplice aceleași garanții procedurale precum cele prevăzute de Codul de procedură penală pentru hotărârile pe fond.

- 12 În aceste condiții, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 47 al doilea paragraf din cartă, care prevede cerința unei instanțe imparțiale, și articolul 48 alineatul (1) din cartă, care prevede prezumția de nevinovăție, se opun trimiterii unei cereri de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE prin care anumite acțiuni ale persoanelor trimise în judecată sunt considerate stabilite dacă, înainte de introducerea cererii de decizie preliminară, instanța a respectat toate garanțiile procedurale necesare care trebuie respectate în legătură cu o decizie pe fond?”

- 13 Prin scrisoarea din 5 august 2022, Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) a informat Curtea că, în urma unei modificări legislative intrate în vigoare la 27 iulie 2022, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat) a fost dizolvat și că anumite cauze penale cu care a fost sesizată această din urmă instanță, inclusiv cauza principală, i-au fost transferate începând de la această dată.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 14 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf și a articolului 48 alineatul (1) din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune ca, înainte de orice hotărâre pe fond, o instanță națională în materie penală să stabilească, cu respectarea garanțiilor procedurale prevăzute de dreptul național, materialitatea anumitor fapte pentru a putea adresa Curții o cerere de decizie preliminară admisibilă.
- 15 În această privință, trebuie amintit că prin expunerea, în cererea lor de decizie preliminară, a cadrului factual și juridic al cauzei principale, instanțele de trimitere nu fac decât să se conformeze cerințelor care decurg din articolul 267 TFUE și din articolul 94 din Regulamentul de procedură și să răspundă astfel cerinței de cooperare inerente mecanismului trimiterii preliminare, fără a se putea considera că este încălcat, în sine, dreptul la un proces echitabil consacrat la articolul 47 al doilea paragraf din cartă sau dreptul la prezumția de nevinovăție, garantat de articolul 48 alineatul (1) din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctele 22 și 23).
- 16 Aceeași concluzie se impune atunci când, pentru a nu face inadmisibilă o cerere de decizie preliminară pe care intenționează să o adreseze Curții înainte de orice hotărâre pe fond, o instanță de trimitere în materie penală consideră că trebuie să stabilească în prealabil materialitatea anumitor fapte, deși acest lucru nu ar fi fost necesar, în acest stadiu al procedurii, dacă nu ar fi decis să efectueze o trimitere preliminară.
- 17 Astfel, împrejurarea că o instanță de trimitere trebuie să stabilească materialitatea anumitor fapte în stadiul trimiterii preliminare nu implică, în sine, o încălcare a dreptului la un proces echitabil sau a dreptului la prezumția de nevinovăție, din moment ce, după cum reiese în speță din explicațiile date de instanța de trimitere, instanța în cauză nu este împiedicată să aplice, în acest stadiu, toate garanțiile procedurale prevăzute de dreptul său național astfel încât să asigure în acest mod respectarea atât a dreptului la un proces echitabil, cât și a dreptului la prezumția de nevinovăție.

- 18 Această apreciere nu este repusă în discuție de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 din CEDO, menționată de instanța de trimitere.
- 19 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum reiese din Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17), articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă, care consacră dreptul la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil, corespunde dreptului la un proces echitabil, astfel cum rezultă în special din articolul 6 paragraful 1 din CEDO, în timp ce articolul 48 alineatul (1) din cartă, referitor la prezumția de nevinovăție, corespunde articolului 6 paragrafele 2 și 3 din CEDO. Rezultă, în conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, că trebuie luat în considerare articolul 6 din CEDO în vederea interpretării articolelor 47 și 48 din cartă, ca prag minim de protecție [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 septembrie 2019, AH și alții (Prezumția de nevinovăție), C-377/18, EU:C:2019:670, punctul 41, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 4 decembrie 2019, H/Consiliul, C-413/18 P, nepublicată, EU:C:2019:1044, punctul 45, precum și jurisprudența citată].
- 20 Astfel cum admite instanța de trimitere, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului menționată în cererea sa de decizie preliminară se raportează la situații în care respectiva instanță a constatat o încălcare a articolului 6 din CEDO pentru motivul că judecătorii care trebuiau să se pronunțe cu privire la alte chestiuni decât fondul, precum chestiuni de procedură sau de competență, au exprimat, cu încălcarea dreptului de acces la o instanță imparțială sau a dreptului la prezumția de nevinovăție, o opinie prealabilă sau o idee preconcepută cu privire la fond, în special cu privire la materialitatea anumitor fapte reproșate persoanei acuzate sau cu privire la vinovăția acesteia din urmă.
- 21 Cu toate acestea, din indicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că aceasta nu intenționează în speță, în scopul stabilirii materialității faptelor din litigiul principal pe care le consideră indispensabile pentru a putea formula o cerere de decizie preliminară admisibilă, să exprime o opinie prealabilă sau o idee preconcepută cu privire la fond, ci să se pronunțe cu privire la aceste fapte aplicând toate garanțiile procedurale prevăzute de dreptul național pentru hotărârile pe fond.
- 22 Având în vedere motivele care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf și a articolului 48 alineatul (1) din cartă, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca, înainte de orice hotărâre pe fond, o instanță națională în materie penală să stabilească, cu respectarea garanțiilor procedurale prevăzute de dreptul național, materialitatea anumitor fapte pentru a putea adresa Curții o cerere de decizie preliminară admisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 23 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf și a articolului 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune ca, înainte de orice hotărâre pe fond, o instanță națională în materie penală să stabilească, cu respectarea garanțiilor procedurale prevăzute de dreptul național, materialitatea anumitor fapte pentru a putea adresa Curții o cerere de decizie preliminară admisibilă.

Semnături